

Pierre Ramakers: 'Successen kopiëren'

Pierre Ramakers van WUR Glastuinbouw: "Successen in de voedingstuinbouw kunnen we niet één op één naar de sierteelt kopiëren."

In de Nederlandse voedingstuinbouw onder glas is de geïntegreerde gewasbescherming de norm. Bij de bestrijding van de meeste plagen worden natuurlijke vijanden gebruikt. Veel aandacht en inspanningen gaan nu uit naar de sierteelt.

Tijd voor enkele vragen aan een expert. Pierre Ramakers, senior entomoloog bij Wageningen UR Glastuinbouw in Bleiswijk, over definities en doel, denken en doen, de rol van instituten en de vooruitzichten voor de sierteelt.

Informatie om over na te praten.

TEKST EN BEELD: JOS BEZEMER

Wat is de definitie van de geïntegreerde bestrijding?

"Dat is een vorm van chemische bestrijding die natuurlijke vijanden ontziet. In de fruitteelt, de boomteelt en de teelt van vaste planten zijn natuurlijke vijanden vaak al van nature in het gewas aanwezig. Geïntegreerde bestrijding is dan een combinatie van chemische en natuurlijke bestrijding. In de kasteelten moeten natuurlijke vijanden door de mens worden ingebracht, elk seizoen of elke teeltcyclus opnieuw; dat is biologische bestrijding in de strikte zin van het woord.

Bij de vruchtgroenteteelt varieert het spectrum van 'geïntegreerd met minimale biologische inzet' aan de ene kant tot zelfs 'volledig biologisch' aan de andere; het laatste wordt gepraktiseerd door een

bescheiden aantal ecologische telers, met nog onbevredigend succes. In de sierteelt ligt de nadruk nog vooral op 'chemisch'. Wel worden er de laatste jaren goede voordeelingen gemaakt met het introduceren van geïntegreerde bestrijding, vooral bij de snijbloemen."

Wat moet het doel zijn van geïntegreerde bestrijding?

"Het eerste doel is de selectiedruk op plaagpopulaties veelzijdig te maken. Daardoor wordt resistentie tegen chemische middelen minder waarschijnlijk. Geïntegreerde bestrijding is dus een duurzame gewasbescherming. Een tweede doel is vermindering van emissie van bestrijdingsmiddelen naar het milieu. Niet alleen doordat telers chemische

middelen deels vervangen door biologische, maar meer nog doordat de geïntegreerde teler zal kiezen voor selectievere en sneller afbreekbare middelen."

Is 'geïntegreerd' overal daadwerkelijk hetzelfde?

"Nee. Er is een grote bandbreedte, afhankelijk van gewas, seizoen, kastype maar vooral ook de instelling van de ondernemer. Sommige ondernemers telen over aanzienlijke periodes vrijwel insecticidenvrij. Andere leunen toch nog heel sterk op de chemische middelen en volgen een regime dat doet denken aan het 'kalenderspuiten' van vroeger. Het is balanceren. Te laat ingrijpen, leidt tot schade en soms ook tot extra inzet van chemische middelen. Te vroeg ingrijpen,

naar de sierteelt is er niet bij'

betekent dat de biologische bestrijders geen kans krijgen; de teler gebruikt dan wel chemische en biologische middelen, maar er is eigenlijk geen sprake van echte geïntegreerde bestrijding.”

Wordt er juist gedoseerd?

“Een van de sterke kanten van biologische bestrijders is dat ze zich voortplanten. Dit verleidt veel telers echter tot verkeerde zuinigheid. Als een teler het vorige jaar succes had met twee beesten per vierkanter meter, probeert hij het dit jaar eens met één, enzovoort. Die kruik gaat zo lang te water tot ze breekt.

Seizoenen zijn nooit gelijk, en ook moet men er rekening mee houden dat biologisch materiaal een zekere variabiliteit kan vertonen. Als een teler een keer leergeld heeft betaald, past hij vervolgens weer consequent de adviesdosering toe.”

Hoe belangrijk zijn de instituten voor de zoektocht naar nieuwe bestrijders?

“Het produceren van natuurlijke vijanden is zo langzamerhand een industrie geworden, met serieuze R&D-afdelingen. Diepte-investeringen zijn echter moeilijk voor de fabrikanten, omdat ze natuurlijke vijanden niet kunnen patenteren. Op dat gebied blijft er dus een rol weggelegd voor collectief gefinancierde pre-competitieve onderzoeksinstellingen, niet begrensd door commerciële overwegingen.

Vrijwel alle biologische bestrijders die nu worden verkocht, zijn ooit ergens opgespoord of toevallig gevonden door een instituut of universiteit. In Nederland hebben vooral de voormalige Proefstations – nu Wageningen UR Glastuinbouw – en een vakgroep van de Universiteit van Amsterdam – nu IBED – daar een grote rol in gespeeld.

De roofmijt *Amblyseius swirskii* is het meest recente voorbeeld. Terwijl de biologische bedrijven een indrukwekkende hoeveelheid mensen en middelen inzetten om hiervan een wereldwijd succes te maken, bestuderen onderzoekers alweer nieuwe predatoren, waar nu nog niemand belangstelling voor heeft.”

Wat is de eerste taak voor de instituten?

“Dat blijft het zoeken naar en het testen van nieuwe bestrijders. Volgens de wetten van de commercie zullen fabrikanten er naar streven zo veel mogelijk markt te bedienen met zo weinig mogelijk producten. De taak van de instituten is juist een zo breed mogelijk assortiment aan natuurlijke vijanden te genereren en in stand te houden. Dat is vooral van belang voor de bediening van de sierteeltsector.”

Kan de sierteelt snel hetzelfde succes hebben als de groenteteelt?

“Hier is de wens de vader van de gedachte

‘Succesvolle bestrijders in de groenteteelt onder glas zullen in de glassierteelt automatisch ook goed werken’. Een misvatting, zo makkelijk gaat het niet. Wat we vruchtgroenteteelt noemen betreft maar twee plantenfamilies: de nachtschade-achtigen en de komkommerachtigen. In de sierteelt is de variatie vele malen groter, om maar niet te spreken van het enorme en steeds wijzigende rassensortiment. Daarnaast hebben we te maken met allerlei teeltsystemen, andere klimaten en microklimaten en last but not least lagere schadetoleranties in verband met export. Momenteel wordt geprobeerd de succesnummers uit de groenteteelt op de sierteelt over te dragen, en soms kan dat ook. Maar op de langere termijn zullen we andere bestrijders nodig hebben en waarschijnlijk ook een grotere variatie.”

De sierteelt heeft dus weinig redenen voor optimisme?

“Dat is te negatief. Met man en macht proberen we ook in de sierteelt een minder eenzijdige gewasbescherming te introduceren. Daarbij profiteren we van de ervaringen uit de groenteteelt. Wat in de groenteteelt decennia heeft geduurd, kan de sierteeltsector mogelijk in een beperkt aantal jaren realiseren.

Wat inmiddels wel sterk is veranderd, is de aansturing van het onderzoek. Was dat vroeger volgens globale richtlijnen, nu ligt de nadruk sterk op voorspelbare resultaten op korte termijn. Dat verstikt de innovatie. Als men bereid is in duurzame biologische bestrijding ook duurzaam te investeren, dan zie ik ook voor de sierteelt goede mogelijkheden.”

De groenteteelt had tientallen jaren nodig om een duurzame biologische bestrijding te ontwikkelen. De sierteelt kan profiteren van de opgedane ervaringen.

Veel siertelers kijken afgunstig naar het succes van de biologische bestrijding in de groenteteelt. Daar is de bestrijding van plagen met natuurlijke vijanden de norm geworden. Dat succes kan echter niet zomaar worden gekopieerd, stelt onderzoeker Pierre Ramakers. Waarschijnlijk zijn op termijn andere bestrijders nodig. Mede daarom zien de instituten het als hun eerste taak om een breed assortiment bestrijders te genereren en in stand te houden.

SAMENVATTING